

LYHYESTI

POLTETUT KIRJAT

75 vuotta sitten Berliinin Opera Platzilla, nykyisellä Bebelplatzilla, poltettiin kirjoja. Kansallissosialistiset opiskelijat julistivat puhdistavansa saksalaisen kulttuurin ja saksan kielen vieraista aineksista. Illalla 10. toukokuuta 1933 kirjastoista anastettiin juutalaista ja muilla tavoin ”saastaita” kirjallisuutta. Tuleen heitettiin mm. **Albert Einsteinin**, **Sigmund Freudin**, **Karl Marxin**, **Heinrich Heinen** ja nykykirjailijoiden, kuten **Heinrich** ja **Klaus Mannin** ja **Anna Seghersin**, tuotantoa. Berliinissä poltettiin noin 25 000 kirjaa, ja saman vuoden aikana kirjaroviot roihusivat noin 90 Saksan paikkakunnalla. Vuospäivän johdosta Saksassa julkaistaan tänä keväänä kirjasarja *Bibliothek Verbrannter Bücher*, jossa ilmestyy 120 poltettua teosta kirjailijoilta, jotka joutuivat mustalle listalle.

Älymystön edustajien pakolaisuus Saksasta voimistui kirjojen polton jälkeen. Kaikkiaan vuodesta 1933 alkaen noin 2 000 kirjailijaa lähti Saksasta ulkomaille. Heidän joukossaan oli poliittisia, tieteellisiä ja taiteellisia kirjailijoita. Tämä pakolaiskirjallisuuden ajanjakso ulottuu sodan päättymiseen, vuoteen 1945 asti. Vaikka useiden kirjailijoiden henkilökohtainen turvallisuus ei ollut välittömästi uhattuna, he lähtivät sen vuoksi, että vapaa kirjallinen työ ei ollut Saksassa enää mahdollista.

SUOMEN TIETOKIRJAILIJAT 25 VUOTTA

Suomen tietokirjailijat viettivät 25-vuotisjuhlaansa 9.5.2008 Finlandia-talossa Helsingissä. Tietokirjailija **Martti Häikiö** ja oppikirjailija **Päivi Vehmas** saivat tietokirjailijoiden Warelius-palkinnot. Juhlaesitelmän piti kirjailija **Kaari Utrio**, joka on kirjoittanut sekä kauno- että tietokirjallisuutta. Hän oli kiitollinen saamastaan palautteesta, jotka koskivat hänen kaunokirjallisten teostensa faktoja, kuten kysymys, oliko Suomessa lokkeja keskiajalla. Hän oli kiitollinen myös suomalaisille tutkijoille, jotka ovat

aina vastanneet hänen tiedusteluihinsa, kun on ollut tarve tarkistaa asioita. Tietokirjansa hän on tehnyt tukeutuen toisten tekemään tutkimuskirjallisuuteen.

Juhlissa oli myös tietokirjaraati, television runoraadin tavoin. Siinä arvioitiin hausalla tavalla viisi tuoretta tietokirjaa. Suosikiksi nousi Korkeasaaren eläintarhan johtajan **Seppo Turusen** esseekirja *Paviaaneja, punaviiniä ja puutarhanhoitoa* (Tammi 2007). Esseekirjoittaminen tuli esiin myös Tietokirjallisuus tänään -paneelissa, jossa kaivattiin tyyllisesti ja rakenteellisesti hyviä tieteellisiä esseitä. Professori **Markku Löytönen** puhui tietokirjallisuusprofessorin saamisen puolesta.

MARTTI AHTISAARI INSTITUUTTI

50:tä vuottaan juhliava Oulun yliopisto on perustanut taloustieteiden tiedekuntaan kansainvälisen talouden tutkimus- ja koulutusinstituutin, joka on nimetty Martti Ahtisaari Instituutiksi. Se keskittyy kehittämään tiedekunnan kansainvälisiä opetus- ja tutkimustoimintoja. Tavoitteena on kouluttaa tulevaisuudessa esim. kehittyvien talouksien ja kehitysmaiden liikkeenjohtoa ja talousasiantuntijoita kansainvälisten järjestöjen tuella. Taloustieteiden tiedekunta vastaa kauppatieteellisestä tutkimuksesta ja koulutuksesta Pohjois-Suomessa. Siellä työskentelee 1 200 opiskelijaa ja 100 työntekijää.

Oulun yliopisto perustettiin maan toisena valtionyliopistona vuonna 1958. Presidentti **Martti Ahtisaari** valmistui opettajaksi Oulun yliopistosta sen ensimmäisenä toimintavuotena 1959.

KULTTUURIPORTAALI

Suomen Michael-kulttuuriportaali (www.michael-culture.fi) avattiin Snellmanin päivänä 12.5. Portaali yhdistää Suomen museoiden, kirjastojen

ja arkistojen digitaaliset aineistot. Suomen kulttuuriportaali on yksi 19:stä Euroopassa avatusta Michael-portaalista.

Suomen muistiorganisaatiot ovat digitoineet monipuolisesti maamme historiallista lähdeaineistoa: henkikirjoja, asutusluetteloita, karttoja, kokoelmateoksia, sanomalehtiä, valokuvia, esinekokoelmia ja taideteoksia. Digitoidun aineiston selaaminen ja käyttö lähdeaineistona on valtaosaltaan maksutonta kaikille käyttäjille. Suomessa Euroopan komission rahoittaman projektin virallisia osapuolia ovat Museovirasto, Kansallisarkisto ja Kansalliskirjasto, jonka Kansallinen digitointikeskus koordinoi projektia.

ASTRONAUTTIHAKU

Euroopan avaruusjärjestö (ESA) haluaa rohkaista myös suomalaisia osallistumaan toukokuussa avautuneeseen astronauttihakuun. Suomalaiset pääsevät ensimmäistä kertaa hakemaan mukaan ESA:n astronauttiryhmään. Heillä on siihen samat mahdollisuudet kuin muista jäsenmaista tulevilla kandidaateilla, vaikka Suomi ei ota osaa miehitettyjen avaruuslentojen ohjelmaan. Suomen voimavarat on suunnattu teknologian kehittämiseen, tieteelliseen työhön sekä avaruussovellutusten hyödyntämiseen monissa arkipäiväisissä tuotteissa ja palveluissa.

ESA valitsi ensimmäiset astronauttinsa 1970-luvun lopussa ottamaan osaa sukkulalennolle, joiden mukana oli eurooppalaistekoinen avaruuslaboratorio Spacelab. Koska astronauttien koulutus kestää noin neljä vuotta, uusia avaruuslentäjiä on haettava nyt, jotta he voisivat olla valmiita lentoihin vuonna 2013. Nyt valittavat astronautit koulutetaan käyttämään venäläisen *Sojuz*-aluksen lisäksi yhdysvaltalaista uutta *Orion*-alusta, jolla voidaan tehdä tulevaisuudessa lentoja myös kuuhun.

LUONTOKUVAUSHANKE

Eurooppa-päivänä 9.5. käynnistyi maanosan kaikkien aikojen suurin luontokuvaushanke. 55 eurooppalaista huippukuvaajaa lähetetään 90 toimeksiannolle kaikkiaan 44 eri maahan. Kaikki projektin kuvaajat lähetetään kotimaansa ulkopuolelle – Suomesta osallistuu kolme kuvaajaa. *Wild Wonders of Europe* on eurooppalainen media-aloite. Tallennusprojektin tarkoituksena on dokumentoida maanosan luonnonrikkauudet. Projekti tuottaa Euroopan kaikissa pääkaupungeissa kiertävän laajan valokuvanäytelyn, Eurooppa-kuvateoksen ja televisiosarjan.

SUOMEN TIEDESEURA PALKITSI

170-vuotiaan Suomen Tiedeseuran vuosijuhlassa 29. huhtikuuta myönnettiin Tiedeseuran merkittävin palkinto, Professori E. J. Nyströmin palkinto, Helsingin yliopiston emeritaprofessori **Auli Hakuliselle** arvokkaasta työstä suomen kielen tutkimuksen alalla. Professori Theodor Homénin palkinto annettiin Teknillisen korkeakoulun kymälaboratorion johtajalle, professori **Mikko Paalaselle**. Professori **Marja-Liisa Riekkola** Helsingin yliopistosta sai Magnus Ehrnroothin säätiön palkinnon ansiokkaasta tutkimustyöstään analyttisen kemian, erityisesti kromatografisten menetelmien alalla. Professori **Paul Fogelberg** sai Tiedeseuran hopeisen mitalin ansioistaan seuran *Bidrag till kannedom av Finlands natur och folk* -julkaisusarjan toimittajana.

VUODEN KRISTIINA

Vuoden Kristiina -palkinto myönnettiin tänä vuonna kirjailija **Sofi Oksalle**. Tunnustuksen jakaneessa Helsingin yliopiston Kristiina-instituutissa on kiinnitetty erityisesti huomiota Oksasen *Puhdistus*-näytelmään ja -romaniin. Näytelmää on esitetty Kansallisteatterissa kevät-

kaudella 2008, ja se ilmestyi romaanina maa-likuussa. Oksasen tuotanto käsittelee nais- ja sukupuolentutkimuksen näkökulmasta mielenkiintoisia, vaikeitakin kysymyksiä, joihin ei ole olemassa helppoja eikä yksinkertaisia vastauksia. Viron lähihistoriaan sijoittuva *Puhdistus* muistuttaa väkivallan, seksuaalisen hyväksikäytön ja naiskaupan jatkuvasta ajankohtaisuudesta.

PÄIVYSTÄVÄT PROFESSORIT

Porissa järjestetään jazzfestivaalien aikaan 15.–18.7. kolmas kesäinen keskustelutapahtuma, MTV:n SuomiAreena. Näiden päivien aikana järjestetään yli 60 erilaista tapahtumaa, joissa keskusteluaiheina ovat mm. Venäjän turvallisuus- ja ihmisoikeudet, kansalaissota, kunnallisvaalit ja monet nykyhetken ongelmat, kuten vanhusten kohtelu ja liikenne. SuomiAreenalla on Tieteen päivien mallin mukaan myös päivystäviä professoreita – päivystävien kenraalien, ministereiden ja lääkäreiden ohella. ”Päivystäviksi professoreiksi” ovat lupautuneet 16.–18.7.2008 **Johanna Mappes** (evoluutio-ekologia), **Jukka Kekkonen** (oikeushistoria) ja **Ulla-Maija Kulonen** (fennougristiikka). Päivystyspiste on iso telta Porin kävelykadulla.

TOIMITUSNEUVOSTO

Tieteessä tapahtuu -lehdelle on perustettu toimitusneuvosto, jonka Tieteellisten seurain valtuuskunnan hallitus vahvisti kokouksessaan 24.4.2008. Toimitusneuvostoon kuuluvat päätoimittaja **Ilari Hetemäki**, dosentti **Timo Honkela**, kustannuspäällikkö **Markku Hotakainen**, pääsihteeri **Reetta Kettunen**, professori **Markku Löytönen**, professori **Hannu Sariola**, professori **Pekka Sulkunen** ja dosentti **Lotte Tarkka**. Jäsenten toimikausi on kolme vuotta.

Ilari Hetemäki

LUONNONTIETEELLINEN MUSEO AVAUTUU

Luonnontieteellinen keskusmuseo avasi ovet 22.5. kahden vuoden remontin jälkeen. Näyttelytilat ovat uusiutuneet täysin ja tilaa on tullut lisää yliopiston siirrettyä toimintoja Viikkiin. Vuonna 1913 valmistuneen rakennuksen tilat on entisöity vanhan venäläisen poikakoulun mukaan. Remontti maksoi 15 miljoonaa euroa ja näyttelyn rakentaminen kaksi miljoonaa euroa.

Pysyvissä näyttelyissä esitellään Suomen luontoa ja elämän historiaa. Vaihtuvassa näyttelyssä esitellään museon historiaa. Rakentamista seuranneiden kymmenen vuoden aikana museorakennuksen tiloissa ehti olla venäläinen poikakoulu, itsenäisen Suomen ensimmäinen kadettikoulu ja sotasairaala, kunnes vuonna 1923 tiloihin muutti Eläinmuseo.

Suomen luonto -näyttelyssä tutustutaan erilaisiin ympäristöihin matkana etelästä pohjoiseen. Liikkeelle lähdetään kaupunkiluonnosta ja lopulta päädytään mm. ulkosaariston, Järvi-Suomen ja Pohjanmaan peltojen jälkeen Kilpisjärven Saanalle. Näyteikkunoissa esitellään muutakin kuin eläinluontoa. Elinympäristöjen esittely antaa luonnosta ekologisen kuvan. Näyttelyssä voi tutustua myös joihinkin erikoisaiheisiin, kuten kodin tuholaisiin.

Elämän historia -näyttely kertoo elämän historiasta maapallolla tieteen uusimpien tutkimustulosten valossa. Näyttelyn kattama historia alkaa elämän alkuhämäristä ja päättyy viimeimpään jääkauteen. Erityisaseman näyttelyssä on saanut se osa maapalloa, jossa nykyinen Suomen alue on sijainnut. *Elämän historia* -näyttelyssä on monia varsinkin lapsia kiinnostavia vetonauloja, kuten sapelihammastiikeri ja dino-sauruksia.

Tavoitteena on, että museon näyttelyt tukisivat koulujen opetussuunnitelmia. Näyttelyissä on haluttu antaa informaation lisäksi myös elämyksiä. Luontoa esitellään tarinoiden kautta, eikä enää niinkään eliöiden luokittelun kautta. Silti esillä on vielä laajasti eläimistöä, mm. Suomen kaikki pesivät linnut voi bongata museossa vaivattomasti.

Tuomas Ruottu